

зростають та завдають величезної шкоди не тільки державному бюджету України, а й створюють реальну загрозу фінансово-економічній безпеці країни в цілому та європейському розвитку нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Про Державний бюджет України на 2021 рік : Закон України від 15.12.2020 р. № 1082-IX URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ РИЗИКУ ЛІКВІДНОСТІ ТА ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ЙОГО ВИНИКНЕННЯ

Жадан Т. А., канд. екон. наук, доцент, Жадан Ю. В., канд. екон. наук, Лакалін С. В., магістр, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Важливими індикаторами фінансової стабільності підприємства є його платоспроможність та ліквідність. Для того щоб з'ясувати сутність ризику ліквідності, звернемося до визначень понять «ризик», «платоспроможність» та «ліквідність» в науковій економічній літературі.

Жадан Т.А., Жадан Ю.В. під ризиком розуміють «ймовірність отримання суб'єктами економічних відносин в процесі здійснення господарської діяльності інших, відмінних від очікуваних, економічних результатів, які при певній сукупності суб'єктивних та об'єктивних обставин можуть бути наслідком дестабілізуючого впливу непередбачуваних змін і суперечностей у внутрішньому та зовнішньому середовищі їх функціонування» [1].

Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. [2, с. 120] зазначають, що платоспроможність підприємства характеризується його можливістю і здатністю своєчасно й повністю виконувати свої фінансові зобов'язання перед внутрішніми та зовнішніми партнерами, а також державою. Чайка Т. Ю., Александрова В. О., Бабіч В. В. [3] під платоспроможністю розуміють можливість підприємства своєчасно погашати платіжні зобов'язання грошовими коштами. Основними ознаками платоспроможності підприємства є наявність у достатньому обсязі коштів на поточному рахунку та відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Ліквідність (у перекладі з грецької мови «liquidus» означає «рідкий, плинний») – це мобільність активів, їх спроможність (у разі потреби і за короткий проміжок часу) перетворюватися з натурально-речовинної форми в грошову. З точки зору Чайки Т. Ю., Александрової В. О., Бабіч В. В. [3] термін «ліквідний» передбачає безперешкодне перетворення майна в засоби платежу, а ліквідність підприємства – це його здатність перетворити свої активи на грошові кошти платежу для погашення короткострокових зобов'язань.

Розрізняють ліквідність активів, ліквідність балансу і ліквідність підприємства.

Ліквідність активу – здатність активу перетворюватися в грошові кошти. Ступінь ліквідності визначається тривалістю часового періоду, впродовж якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротший період, тим вища ліквідність цього виду активів. У складі поточних активів є такі їх елементи, які можна швидко продати, але зі значною знижкою в ціні. До таких елементів відносяться виробничі запаси, при реалізації яких підприємство отримує 40 і менше відсотків від їх облікової вартості. У зв'язку з цим ліквідність можна розглядати: 1) як час, необхідний для продажу активів; 2) як суму, одержану від продажу активу.

Ліквідність балансу виражається в ступені покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у грошову готівку відповідає строку погашення платіжних зобов'язань. Ліквідність балансу досягається встановленням рівності між зобов'язаннями підприємства та його активами [2, с. 120-121].

Ліквідність підприємства – це мобільність підприємства, його спроможність (при виникненні будь-яких обставин) за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел оперативно вишукувати резерви платіжних коштів, необхідних для погашення боргів, і постійно, на будь-який момент часу, підтримувати рівновагу між обсягами і строками перетворення активів у грошові кошти та обсягами і строками погашення зобов'язань. Тобто це здатність покривати зобов'язання активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань.

Ліквідність означає безумовну платоспроможність підприємства і передбачає постійну тотожність між його активами та зобов'язаннями одночасно за загальною сумою, термінами перетворення активів у гроші та термінами погашення зобов'язань. Отже, ліквідність є основною фінансовою характеристикою платоспроможності підприємства.

Ризик ліквідності пов'язаний із труднощами в погашенні підприємством фінансових зобов'язань, які потребують передання коштів чи інших фінансових активів. Головним джерелом виникнення ризику ліквідності є відсутність балансу між термінами погашення та обсягами активів і зобов'язань [3].

Вважаємо, що основними причинами виникнення ризиків ліквідності та платоспроможності підприємства є: помилки у розрахунках планових обсягів виробництва і реалізації продукції, її собівартості; несвоєчасне виконання замовлень; втрата каналів реалізації продукції підприємства та постійних замовників; неплатоспроможність покупців і замовників; брак власних джерел фінансування; інфляційні процеси; значне відволікання коштів у дебіторську заборгованість та надлишкові виробничі запаси; низька якість фінансового планування на підприємстві; низька оборотність оборотних коштів; прийняття необґрунтованих управлінських рішень тощо [4; 5].

Таким чином, розуміння сутності поняття ризику ліквідності та основних причин його виникнення є першим кроком на шляху управління ризиками, що дозволить запобігати потенційним втратам суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Жадан Т. А., Жадан Ю. В. Сучасні наукові підходи до розуміння економічного змісту поняття «ризик». *Причорноморські економічні студії* : наук. журн. 2018. № 33. С. 74-78. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/38561> (дата звернення: 11.11.2021).
2. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз: навч. посібн. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.
3. Чайка Т. Ю., Александрова В. О., Бабіч В. В. Платоспроможність, ліквідність і фінансова стійкість: теоретичні і методичні аспекти аналізу. *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки)*: зб. наук. пр. 2018. № 37 (1313). С. 82-89.
4. Литовченко О. Ю. Підходи до ідентифікації та оцінки фінансових ризиків підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. № 16. С.398-404
5. Жадан Ю. В. Формування механізму управління ризиками переробних підприємств : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2021. 20 с.

МОДЕЛЬ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ НА ЛОНГІТЮДНИХ ДАНИХ

Зомчак Л. М., канд.екон.наук, Дереш О. М., магістр, Львівський національний університет імені Івана Франка

Інфляція, попри те, що є давно відомим економічним явищем, постійно еволюціонує в часі та просторі, залежить не лише від економічної, але й від політичної ситуації, тому вимагає вивчення та пояснення в умовах кожної економічної системи зокрема. Мета дослідження полягає у виявленні та моделюванні специфіки інфляційних процесів України у розрізі її регіонів.

Для моделювання макроекономічних процесів найчастіше застосовують економетричні методи та моделі, наприклад, векторні авторегресійні моделі [1], симультаивні моделі [2], вейвлет-аналіз [3] тощо. Якщо ж виокремити моделі на лонгитюдних або панельних даних, то серед них варто назвати дослідження, С. Бовдлета та А. Маліка [4], П. Деніза зі співавторами [5], Л. Зомчак та Г. Умриша [6] тощо.

Якщо ж говорити про динаміку інфляції України, то прослідковується різке зростання інфляції в Україні у 2014 році (24,9 %) (рис.1). Також очевидно, що в 2015 році в Україні був «інфляційний бум» з показником 43,3 %, що було більше на 18,3 відповідно до показників інфляції в 2014 році.

У якості факторних змінних панельної моделі інфляції України обрано індекс середньої заробітної плати, індекс промислової продукції, регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами та рівень безробіття; результуючу змінна – індекс споживчих цін. Уся статистика зібрана в розрізі областей з офіційного сайту Державної служби статистики України [7].

За допомогою тесту Дарбіна-В'ю-Хаусмана (значення X^2 -статистики 43.35) виявлено, що краще обрати модель із фіксованими ефектами. Тест Вальда підтвердив, що при застосуванні крос-секційних ефектів модель буде давати більш точні результати. Отже, в результаті проведених тестів отримали модель з фіксованими крос-секційними ефектами інфляційних процесів у розрізі регіонів.